

**ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ЦЕНТАР ЗА УПРАВУВАЊЕ СО КРИЗИ**

**НАЦИОНАЛНА ПЛАТФОРМА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА НАМАЛУВАЊЕ НА РИЗИЦИ
ОД КАТАСТРОФИ
(ТРЕТО РЕВИДИРАНО ИЗДАНИЕ)**

МАЈ 2011

СОДРЖИНА

ВОВЕД

**I. ОСНОВИ НА НАЦИОНАЛНАТА ПЛАТФОРМА ЗА НАМАЛУВАЊЕ НА РИЗИЦИ ОД
КАТАСТРОФИ**

1. Меѓународни основи

2. Национални основи

II. НАЦИОНАЛНА ПЛАТФОРМА ЗА НАМАЛУВАЊЕ РИЗИЦИ ОД КАТАСТРОФИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

1. Дефинирање на НП за НРК
2. Воспоставување на НП за НРК

III. СОСТАВ НА НАЦИОНАЛНА ПЛАТФОРМА ЗА НАМАЛУВАЊЕ РИЗИЦИ ОД КАТАСТРОФИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

1. Учесници во НП
2. Совет на Националната платформа за НРК

IV. ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈАТА НА НП

1. Известувањето за напредокот

ВОВЕД

Во оваа публикација е претставено третото ревидирано издание на Националната платформа на Република Македонија за намалување на ризици од катастрофи, меѓународните и национални основи за нејзино донесување, дефинирањето, учесниците, како и функционирањето врз основа на веќе постоечката правна рамка со која е регулирана областа на намалување на ризици од катастрофи.

Третото ревидирано издание на Националната платформа на Република Македонија преставува национален механизам за намалување на ризици од катастрофи кој се заснива на принципите на вклучителност, професионалност, експертиза, институционална втемеленост и ефикасност. Во ова издание извршено е усогласување на терминот „Намалување на ризици од катастрофи-НРК“ (Disaster risk reduction-DRR).

Вклученоста е претставена преку составот на Советот на националната платформа каде активно учествуваат преставници од органите од државната управа, академската заедница, верските заедници, бизнис заедницата, невладиниот сектор, јавните медиуми и други релевантни чинители и истата претставува форум-советодавно тело, каде ќе се разменуваат искуства, знаења и достигнувања од областа на намалување на ризици од катастрофи.

Тематските работни групи преставуваат професионална и експертска поддршка на Советот на националната платформа. Институционалната втемеленост е содржана преку системите за управување со кризи и заштита и спасување што упатува на актуелната законска поставеност додека, препознатливоста е согледлива во активирањето на веќе етаблираните системи за управување со кризи и заштита и спасување.

Впрочем, со вака поставената Национална платформа ќе се надминат сите досегашни (претходно евидентирани) недостатоци а воедно ќе се воспостави функционален механизам за намалување на ризици од катастрофи.

Во првото поглавје прикажани се меѓународните основи на Националната платформа за намалување на ризици од катастрофи и улогата на ООН во развој на концептот за намалување на катастрофи.

Поради зголемување на природните несреќи и загуби, пред се човечки животи, зголемување на штетите врз материјалните, природните и културни богатства на државите, посебно во неразвиените земји и земјите во развој, ООН превземаа неколку значајни чекори во тој контекст:

- последната деценија од 20 век е прогласена за Меѓународна декада за намалување на природните катастрофи (International Decade for Natural Disasters Reduction - INDRD);
- воспоставена е Меѓународната стратегија за намалување на катастрофи (International Strategy for Disaster Reduction – ISDR);
- донесена е Рамката за Акција од Хјого 2005-2015: Градење на отпорноста на нациите и на заедниците кон катастрофи (Hyogo Framework for Action 2005 – 2015: Building the resilience of nations and communities to disasters).

Меѓународната стратегијата за намалување на катастрофи ги води и координира напорите на широк опсег на партнери за да се постигне суштинско намалување на загубите во катастрофи. Таа има за цел да изгради отпорност на народите и заедниците, како суштински предуслов за одржлив развој.

UNISDR служи како focal point за спроведување на Хјого Рамката за Акција (ХРА) - десет годишен план за дејствување усвоен во 2005 година од страна на 168 влади да ги заштитат животите и егзистенцијата против катастрофи. Основна идеја на Хјого Рамката за Акција е значително да се намалат загубите предизвикани од катастрофи, човечки животи, општествени и економски средства, како и на животната средина на заедниците и државите.

Во второто поглавје се објаснети националните основи на Националната платформа за намалување на ризици од несреќи и катастрофи во контекст на стратешките документи и закони во Република Македонија.

Владата на Република Македонија ја официјализира Националната платформа за намалување на ризици од катастрофи во 2009 година, согласно насоките од Хјого Рамката за Акција 2005-2015 – (Hyogo Framework for Action) на која Република Македонија пристапи во јануари 2005 година и согласно препораките од страна на Меѓународната стратегија на Обединетите Нации за намалување на ризици од несреќи и катастрофи (UN ISDR).

Република Македонија е 11 држава во Европа која има воспоставено Национална платформа за намалување на ризици од катастрофи.

Националната платформа за намалување на ризици од катастрофи својата основа ја има во основните концепциски и стратешки документи, во законски и подзаконски акти, а за базични се сметаат:

- “Национална концепција за безбедност и одбрана“ (2003)
- Стратегија за национална безбедност на Република Македонија
- “Закон за управување со кризи“ (“Сл.весник на РМ“ бр.29/05)
- “Закон за заштита и спасување“ (“Сл.весник на РМ“ бр.36/04, 86/08 и 114/09)

Во третото поглавје е претставен составот на Национална платформа за намалување на ризици од катастрофи или попрецизно целосната структурата како и целите и задачите на истата.

Институционалната втемеленост на Национална платформа за намалување на ризици од катастрофи се согледува во интегрирање на постоечките системи за управување со кризи и заштита и спасување како и двете владини тела Управувачки комитет и Група за процена.

Советот на Националната платформа претставува советодавно тело (форум) каде ќе се овозможи активно учество на претставници од органите на државната управа и органите на државната власт, научната и академската заедница, бизнис заедницата со трговските друштва, јавните претпријатија, установи и служби, здруженија на граѓани, невладини и хуманитарни организации, јавните медиуми, верските заедници и претставува квалитетен исчекор во вклучувањето на сите релевантни чинители во областа на намалувањето на ризици од катастрофи. Додека тематските работни групи претставуваат експертска поддршка на Советот на Националната платформа.

Во четвртото поглавје е претставен досегашниот процес на известување на имплементацијата и постигнатиот напредок преку HFA monitor алатката, реализиран од Центарот за управување со кризи како институција за контакт (focal point) и воедно носител на Национална платформа за намалување на ризици од катастрофи.

Со ваквата поставеност на Националната платформа за намалување на ризици од катастрофи се овозможува вклученост на сите релевантни чинители во областа, овозможувајќи зајакнување на капацитетите на институциите, а притоа запазувајќи ја постоечката легислатива во однос на ингеренциите на институциите кои се дел од системот за управување со кризи.

I. ОСНОВИ НА НАЦИОНАЛНАТА ПЛАТФОРМА ЗА НАМАЛУВАЊЕ НА РИЗИЦИ ОД КАТАСТРОФИ (НП ЗА НРК)

1. Меѓународни основи на НП за НРК

1.1. Меѓународна декада за намалување на природните катастрофи

Организацијата на обединетите нации (ООН), под влијание на негативните ефекти од големите природни катастрофи кои се случуваа кон крајот на минатиот век, настојувајќи да превземат долгорочни иницијативи за намалување на ризиците од природни катастрофи, последната деценија од XX век (1990-1999), ја прогласија за Меѓународна декада за намалување на природните катастрофи (International Decade for Natural Disaster Reduction – IDNDR). Основната цел на оваа иницијатива беше превземање на заеднички меѓународни активности заради избегнување на загубите, пред сè во човечки животи, како и намалување на штетите врз материјалните, природните и културните богатства на државите, посебно во неразвиените земји и земјите во развој.

Посебен настан во рамките на Меѓународната декада за намалување на природните катастрофи е Светската конференција за намалување на природните катастрофи, која се одржа во 1994 година, во Јокохама, Јапонија. Од оваа конференција произлезе “Стратегијата од Јокохама за побезбеден свет”, каде беше нагласено значењето на општествените фактори, како културата, традицијата, религиските вредности, економската состојба и политичката одговорност, како детерминанти на општествената ранливост на природните катастрофи. Заради тоа, потребата за развој на национални и поднационални (регионални и локални) механизми за намалување на ризиците од катастрофи беше препознаена како висок приоритет. Преку овие иницијативи на светската заедница беа поставени основите на “Концептот на национални платформи за намалување на ризиците од катастрофи”.

1.2. Меѓународна стратегија за намалување на катастрофи

Кон крајот на Меѓународната декада за намалување на природните катастрофи, беше усвоен документот „Побезбеден свет во XXI век: катастрофите и намалувањето на ризиците“¹ со што се поставија темелите за идната Меѓународна стратегија за намалување на катастрофи

¹ A Safer World in the 21st Century: “Disaster and Risk Reduction”, http://www.unisdr.org/eng/about_isdr/bd-safer-world-eng.htm.

(International Strategy for Disaster Reduction – ISDR), која беше воспоставена од страна на Генералното собрание на ООН на 22 декември 1999 година.

Основната улога на ISDR, како главен форум во рамките на системот на Обединетите нации, одговорен за изготвување стратегии и политики за намалување на ризици од катастрофи, е насочена кон јакнење на отпорноста од природните, технолошките несреќи и од несреќите поврзани со животната средина и влијание за промена на традиционалните сваќања и придонес за преминување од заштитата од несреќи кон проактивна превенција на ризици и намалување на ранливоста на заедниците.

Со формирањето на ISDR, се препозна дека природните несреќи, сами по себе, не водат кон катастрофи, туку дека катастрофите се резултат од влијанието на природните несреќи врз ранливите општествени системи и истите може да се превенираат преку координирани активности насочени кон намалување на ранливоста.

ISDR-системот функционира како систем на партнерства помеѓу меѓународните и регионалните организации, невладините организации, меѓународните финансиски институции, научните, техничките и специјализираните мрежи, како и граѓанското општество и бизнис-секторот, кои соработуваат и обезбедуваат поддршка на државите и на заедниците за да го намалат ризикот од катастрофи. Националните авторитети во државите, се надлежни за имплементирање на политиките за намалување на ризиците од катастрофи, преку формирање на соодветни национални системи, институции и координативни механизми за намалување на ризиците од катастрофи.

Партнерствата функционираат во рамките на повеќе ISDR-механизми, од кои поважни се глобалната платформа, регионалните и националните и платформи за намалување на ризиците од катастрофи, тематските платформи, меѓуагенциските координативни тела, како и Секретаријатот на ISDR – UNISDR.

- Глобалната платформа за намалување на катастрофи (Global Platform for Disaster Risk Reduction – GPDRR) е најважен глобален форум, кој се одржува на секои две години во Женева и преку кој државите-членки може да го следат напредокот на имплементирањето на Рамката за акција од Хјого, да ја унапредуваат свеста за намалување на ризиците од катастрофи и да разменуваат знаења и искуства од оваа област.

- Регионалните платформи за намалување на ризиците од катастрофи се тела што ја олеснуваат комуникацијата и размената меѓу чинителите на регионално и на субрегионално ниво. Една од основните функции на регионалните платформи е, во двегодишниот период меѓу заседавањето на Глобалната платформа, да разгледуваат прашања што се однесуваат на соодветните региони и да ги подготвуваат сесиите на Глобалната платформа².

- Националните платформи за намалување на ризиците од катастрофи претставуваат национален повеќесекторски механизам, составени од повеќе чинители, чија основна функција е да служат како промотор на концептот на намалување на ризиците од катастрофи и обезбедување совети за приоритетните области за акција.

- Тематските платформи претставуваат механизми на партнерства преку кои ISDR-организациите може да соработуваат и да даваат насоки за конкретни тематски области, кои се важни за намалување на ризиците и за имплементирање на Рамката од Хјого.

1.3. Рамка за акција од Хјого

Генералното собрание на ООН, со Резолуцијата 58/214 од 23 декември 2003 година³, донесе одлука за одржување Светска конференција за намалување на катастрофите (World Conference on Disaster Reduction-WCDR) во Кобе, Хјого, Јапонија, од 18 до 22 јануари 2005 година. Конференцијата имаше цел да направи ревизија на Стратегијата од Јокохама и да ја адаптира рамката за намалување на катастрофи на условите од XXI век. На конференцијата беше донесена Рамката за акција од Хјого 2005-2015: Градење на отпорноста кон катастрофи на

² Во Европски рамки, воспоставен е Европскиот форум за намалување на ризиците од катастрофи (European Forum for Disaster Risk Reduction – EFDRR), како форум за размена на информации и знаења, регионална координација, залагање за ефективно намалување на катастрофите и обезбедување поголема политичка поддршка. Р. Македонија е претседавач со овој форум во 2011 година.

³ General Assembly Resolution 58/214, 23 December 2003, <http://www.unisdr.org/wcdr/back-docs/docs/a-res-58-214-eng.pdf>.

нациите и заедниците (Hyogo Framework for Action: Building the Resilience of Nations and Communities to Disaster – HFA). Со поддршка од 168 држави, меѓу кои и Република Македонија, стратешкиот и системски пристап во намалувањето на ризиците од катастрофи се здоби со дополнителен легитимитет.

Пристапот на овој деценискиот план е сеопфатен, како во поглед на ризиците од катастрофи, така и во однос на одредувањето и активирањето на сложените мултидисциплинарни мерки за намалување на ризиците од катастрофи во периодот до 2015 година.

Основна идеја на Рамката за акција од Хјого е, во периодот до 2015 година, значително да се намалат загубите предизвикани од катастрофи, како во човечки животи, така и во општествените, економските средства и животната средина на заедниците и на државите. За да ги постигнат очекуваните резултати на Конференцијата во Хјого се донесоа три стратешки цели и пет приоритети за акција:

Стратешки цели:

1. Поефективно интегрирање на намалувањето на ризиците од катастрофи во политиките, плановите и во програмите за одржлив развој на сите нивоа, со посебен акцент на превенцијата на катастрофи, митигацијата, подготвеноста и намалувањето на ранливоста.
2. Развој и јакнење на институциите, механизмите и на капацитетите на сите нивоа, посебно на ниво на заедниците (урбани и рурални) во насока на систематско градење отпорност кон катастрофите.
3. Систематско вметнување на пристапите за намалување на ризиците во програмите за подготвеност, одговор и закрепнување при реконструкцијата на заедниците што се погодени од катастрофи.

Приоритети за акција:

1. Да се обезбеди намалувањето на ризиците од катастрофи да биде национален и локален приоритет, со силна институционална основа за имплементирање.
2. Идентификација, процена и мониторинг на ризиците од катастрофи и усовршување на системот за рано предупредување.
3. Употреба на знаење, иновации и образование за градење култура на безбедност и отпорност на сите нивоа.
4. Намалување на ризиците во клучните сектори.
5. Јакнење на подготвеноста на сите нивоа за ефективен одговор во случај на катастрофи.

2. Национални основи на НП за НРК (концепциски, стратешки и законски)

Националната платформа на Република Македонија за намалување на ризици од несреќи и од катастрофи, покрај политичката волја изразена со пристапувањето кон Рамката за акција од Хјого (2005 година), своја основа има и во основните концепциски и стратешки документи, како и во повеќе законски и подзаконски акти.

- „Националната концепција за безбедност и одбрана“ (2003), ги изнесува ставовите и погледите во однос на општата безбедност и управувањето со ризиците заради превенција од кризи. Во овој документ беа поставени основите на Системот за управување со кризи, кој се воспоставува заради превенција, рано предупредување и справување со кризи и кризни состојби, преку одржување постојано ниво на готовност на државата, консултации, континуитет, меѓуресорска и меѓународна соработка, координација, изработка и одржување на обединета и единствена процена за сите ризици по безбедноста на Републиката.

- Законот за управување со кризи⁴), врз основа на концепциската поставеност, целосно го уредува Системот за управување со кризи, пропишувајќи ги неговиот состав, ингеренциите и начинот на функционирање. Во таа смисла, во членот 2 се истакнува дека: „Системот за управување со кризи го остваруваат органите на државната управа и органите на државната

⁴ Закон за управување со кризи (“Сл. весник на РМ” бр. 29/05)

власт (Собрание, претседател и Влада), вооружените сили како Армија на Република Македонија, силите за заштита и за спасување и органите на општините и на Градот Скопје. Јавните претпријатија, јавните установи и служби и трговските друштва може да учествуваат во превенцијата, раното предупредување и во справувањето со кризи во согласност со овој Закон. Граѓаните, здруженијата на граѓани и Црвениот крст на Република Македонија, невладините и хуманитарните организации, средствата за јавно информирање може да учествуваат во превенцијата, раното предупредување и справувањето со кризи, доброволно и договорно, врз основа на Законот и други правни акти што ја уредуваат оваа материја”.

Со истиот Закон, заради постојани консултации и донесување одлуки на највисоко ниво, максимална координација, навремена реакција, ефикасност и соодветно искористување на расположливите способности и ресурси во случај на кризи и кризни состојби, како и навремена, квалитетна и реална процена на загрозеноста на безбедноста на Република Македонија од сите ризици, во рамките на системот за управување со кризи се воспоставуваат две Владини тела: Управувачки комитет и Група за процена и Центар за управување со кризи, како самостоен орган на државна управа. Со ваквата поставеност и структура на системот за управување со кризи се обезбедува институционална поставеност за спроведување на механизмите на Меѓународната стратегија за намалување на катастрофи, како и за имплементација на обврските од Рамката за акција од Хјого.

- Законот за заштита и спасување⁵, го уредува системот за заштита и спасување во Република Македонија, односно надлежностите на органите на државната управа, ЈП и установи, трговските друштва, локалната самоуправа, невладиниот сектор, јавните медиуми и другите субјекти, поврзани со планирање, организирање и спроведување на мерките кои се однесуваат на заштита и спасување на луѓето, животната средина, материјалните добра, природните богатства, животинскиот и растителниот свет и културното богатство, од природни непогоди, епидемии, епизоти, епифитотии и други несреќи.

Во овие и во други законски и подзаконски документи од сверата на животната средина, просторното уредување и сл., се наоѓаат основите за воспоставување на Национална платформа за намалување на ризици од катастрофи, како дополнителен механизам кој ќе ја зајакне националната координација и имплементацијата на политиките за намалување на ризиците.

II. НАЦИОНАЛНА ПЛАТФОРМА ЗА НАМАЛУВАЊЕ РИЗИЦИ ОД КАТАСТРОФИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

1. Дефинирање на НП за НРК

Националната платформа за намалување на ризиците од катастрофи претставува национално поседуван и предводен форум или комитет, составен од повеќе учесници. Овој национален механизам служи како застапник на концептот на намалување на ризиците од катастрофи на различни нивоа и овозможува координација, анализи и совети за приоритетните области за акција⁶.

Националната платформа ги комбинира знаењето, вештините и ресурсите што се потребни за намалување на ризиците од катастрофи, како и за вклучување на намалувањето на ризиците во политиките, плановите и во програмите за развој. Со помош на Националната платформа се обезбедува:

- ангажирање на носителите на политиките во полето за намалување на ризиците и нивно инкорпорирање во развојните политики, планови и програми,
- стимулирање на активното учество на актерите и на планерите на развојните политики во насока на вклучување на намалувањето на ризиците во агендата за одржлив развој,
- давање можности на цивилното општество, посебно на невладините организации, да дадат придонес во спроведувањето на приоритетите од Хјого Рамката,

⁵ Закон за заштита и спасување (“Сл. весник на РМ” бр. 36/04, 86/08 и 114/09)

⁶ Guidelines – National Platforms for Disaster Risk Reduction, UNISDR, March 2007.

- помагање на дијалогот и партнерствата со меѓународната заедница, вклучително и со системот на Обединетите нации, регионалните и државните власти,
- помагање на размената на информации, знаења и трансфер на технологии помеѓу субјектите на Националната платформа, како и меѓу различните национални платформи за намалување на ризиците од катастрофи,
- јакнење на поврзаноста меѓу чинителите со други релевантни тела на национално, регионално и на глобално ниво.

Покрај фактот дека треба да биде национално поседувана и предводена, Националната платформа треба да е заснована на следните основни принципи:

- намалувањето на ризиците од катастрофи да претсатвува национална одговорност и прашање кое се преплетува со процесите за одржлив развој,
- националните платформи треба да вклучуваат различни сектори и да се надоврзуваат на постојните системи и механизми⁷,
- националните платформи треба да носат позитивни промени преку координирани напори, посебно во процесите на изготвувањето на политики, планирањето и донесувањето одлуки,
- националните платформи треба да ги охрабруваат спроведувањето, адаптацијата и поседувањето на Рамката за акција од Хјого на национално и на локално ниво.

Во однос на составот, во Националната платформа се вклучени: органите на државната управа, институциите надлежни за управување со ризици од катастрофи, научните и академските институции, невладините организации, националните здруженија на Црвениот крст, бизнис-секторот, медиумите и другите сектори поврзани со намалувањето на ризиците од катастрофи. Во меѓународни рамки, националната платформа треба да претставува и формална врска меѓу државата и ISDR- системот.

ISDR дава “генерални насоки” за формата, структурата и за функцијата на националните платформи, притоа обединувајќи ги искуствата од сите држави-членки на Обединетите нации што пристапиле кон Рамката за акција од Хјого, но потенцирајќи дека не постои единствен пристап во градењето на националните платформи за намалување на ризиците од катастрофи, ниту пак, е пожелно да има унифициран пристап. Затоа ISDR не очекува децидно следење на насоките, туку само ги поттикнува државите да развиваат сопствени модели во согласност со нивната местоположба, големина, демографија, ресурси, изложеност на ризици, ранливост на популацијата итн. *Во оваа смисла, Националната платформа за намалување на ризици од катастрофи на Р. Македонија претставува, национално дизајниран модел во кој се отсликуваат моменталните состојби и перспективите во областа на намалувањето на ризици од катастрофи.*

Националната платформа на РМ е целно насочена кон обезбедување интегриран, ефикасен и ефективен пристап за превенција, рано предупредување, справување и надминување на последиците од природни и од човек предизвикани несреќи и катастрофи, притоа обезбедувајќи функционално единство на државната власт, локалната самоуправа, невладиниот сектор, академската и бизнис- заедницата. Ова подразбира развивање на адекватен систем, структура (мрежа од институции) и функционални врски што ќе гарантираат навремена, систематска и координирана реакција на сите субјекти кои се вклучени во Националната платформа.

2. Воспоставување на НП за НРК

Република Македонија беше една од 168-те земји кои пристапија кон Рамката за акција од Хјого во јануари 2005 година, а со тоа всушност ги започна своите иницијални активности во глобалниот форум за “Градење на отпорноста кон катастрофи”, по што следеа иницијативи за

⁷ Врз основа на овој принцип “Македонскиот модел” на Национална платформа се надоврзува на воспоставениот систем за управување со кризи и заштита и спасување во Р. Македонија и претсатвува дополнителен механизам за зајакнување на меѓуинституционалната координација и комуникација.

формално воспоставување на Националната платформа за намалување на ризиците од катастрофи.

Центарот за управување со кризи, како самостоен орган на државната управа, надлежен за одржување на постојано ниво на координација, комуникација и интерресорска соработка, заради превенција, рано предупредување и справување со сите ризици, во декември 2007 година го отпочна процесот за воспоставување на Националната платформа за намалување на ризици од катастрофи. До март 2009 година беа потпишани меморандуми за соработка со сите министерства, органите на државна управа, локалната самоуправа, јавните претпријатија и јавните служби, невладините организации, академските институции, универзитетите, истражувачките центри и лаборатории, бизнис-заедницата и верските заедници.

На 21 април 2009 година до Владата на Република Македонија беше доставена Информација за воспоставувањето на Националната платформа, а на 30 април Министерството за надворешни работи го информира Секретаријатот на ISDR за воспоставената платформа, со што Република Македонија стана 11 земја во Европа и 56 во светот што има воспоставено Национална платформа.

Владата на Република Македонија, на својата седница одржана на 9 јуни 2009 година, ја разгледа и ја усвои Информацијата за формирање раководна структура и координативни совети на Националната платформа за намалување на ризици од катастрофи во Република Македонија, при што го задолжи Управувачкиот комитет проширен состав, да ја врши координацијата на активностите поврзани со Националната платформа. Во таа смисла, Владата го задолжи Центарот за управување со кризи, да ја обезбедува целосната организациска, административна и стручна поддршка и да претставува национална институција за контакт со Секретаријатот на ISDR.

Досегашното постоење и функционирање на Националната платформа за намалување на ризици од катастрофи во Р. Македонија, покрај позитивните аспекти покажа и одредени слабости и недостатоци кои се однесуваат на следното:

- со постоечкиот модел на НП се воспостави управувачка структура и работни тела кои предизвикаа одредено дуплирање и преклопување со редовните, во рамките на системот за управување со кризи и други системи на редовно функционирање на органите на државната и локалната управа,
- со ваквото поставување на НП се воспоставува паралелен систем за меѓуресорска и меѓусекторска координација, покрај законски воспоставените во рамките на системите за управување со кризи и заштита и спасување,
- се воспостави дополнителна институција “Национален координатор” за имплементација на НП, со недефинирани функции и задачи и негово навлегување во надлежностите на институциите,
- пред меѓународната заедница, посебно пред ОН ИСДР системот се предизвикува нејасност и конфузија во презентирањето на националните достигнувања и потребите за имплементација на обврските од Хјого рамката.

Заради надминување на овие и други воочени слабости и недостатоци на НП за намалување на ризици од катастрофи, Центарот за управување со кризи, како институција за контакт и координација за Хјого рамката, пристапи кон нејзино редефинирање со цел истата да претставува корисен национален механизам во областа на намалувањето на ризици од катастрофи.

III. СОСТАВ НА НАЦИОНАЛНА ПЛАТФОРМА ЗА НАМАЛУВАЊЕ РИЗИЦИ ОД КАТАСТРОФИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

1. Учесници во НП (СЛИКАТА ДА ОДИ ПОСЛЕ ТЕКСТОТ)

Слика 1: Структура на Националната платформа за намалување на ризици од катастрофи

Институционалната рамка на механизмите за намалување на ризици од катастрофи во РМ е зајакната со основањето на двете владини институции, Дирекцијата за заштита и спасување во 2004 и Центарот за управување со кризи во 2005 година.

Меѓуресорската комуникација, координација и соработка на органите на државна управа, единиците на локална самоуправа, јавни претпријатија, невладини организации и други учесници, законски се остварува во рамки на системите за управување со кризи и заштита и спасување. Со тоа започнува и промоција на проактивен пристап во изградба и зајакнување на човечки и материјални ресурси и капацитети за намалување на ризиците од катастрофи.

Имајќи ја предвид потребата од Управувачката структура се јавува и неопходноста од соработката на органите и телата утврдени со ЗУК и во НП кои заземаат посебно место во управувањето со ризиците од катастрофи.

Законски утврдените владини тела – Управувачки комитет и Група за процена се главните чинители и носители на управувачката компонента на НП. Нивната основна функција е одржување на консултации, донесување на одлуки на највисоко државно ниво, координација, навремена реакција и ефикасност и соодветно искористување на расположивите способности и ресурси, навремена, квалитетна и реална процена на загроеноста на Република Македонија или дел од нејзината територија, од сите ризици, заради нивно намалување и избегнување на последици од поголеми катастрофи.

- Управувачкиот комитет е тело на Владата формирано заради координација и управување со Системот за управување со кризи,

- Групата за процена е тело на Владата кое врши постојано проценување на ризиците и опасностите по безбедноста на Републиката и предлага мерки и активности за нивна превенција, рано предупредување и справување со кризна состојба.

Со Националната платформа за намалување на ризици и несреќи од катастрофи во РМ раководи Управувачкиот комитет. Центарот за управување со кризи и Дирекцијата за заштита и спасување како одговорни државни институции со законските надлежности се носители во имплементирање на Националната платформа за намалување на ризици од катастрофи во Република Македонија.

Центарот е надлежен за обезбедување на континуитетот во меѓуресорската и меѓународната соработка, консултации и координација со управување со кризи, понатаму во

изработување и ажурирање на единствената процена на ризиците и опасностите по безбедноста на Републиката. Тој е носител на вкупната поддршка (стручна, организациска, административна и друга) на УК и ГП.

Имплементацијата на механизмите на НП на регионално-локално ниво се спроведуваат во рамките на регионалната поставеност на ЦУК и ДЗС, а во тесна соработка со ЕЛС и месните заедници, во согласност со Законот за локална самоуправа.

Со донесувањето на Законот за заштита и спасување⁸ се формира посебен државен орган, Дирекција за заштита и спасување и се уреди системот за заштита и спасување во Р. Македонија. Основните функции и надлежности на заштитата и спасувањето се однесуваат на планирање, организирање и спроведување на мерките кои се однесуваат на заштита и спасување на луѓето, животната средина, материјалните добра, природните богатства, животинскиот и растителниот свет и културното богатство, од природни непогоди, епидемии, епизотии, епифитотии и други несреќи.

Заштитата и спасувањето во Републиката, ги организираат и спроведуваат државните органи, органите на државната управа, органите на единиците на локалната самоуправа (Општините и градот Скопје), јавните претпријатија, јавните установи и служби, трговски друштва, здруженија на граѓани, граѓаните и силите за заштита и спасување, на начин уреден со законот за заштита и спасување и другите прописи донесени врз основа на овој закон.

Имајќи во предвид дека и системот за управување со кризи и системот за заштита и спасување предвидуваат вклученост на голем број учесници, на национално и локално ниво, како неминовност се појавува потребата механизмите на НП да се спроведуваат во постоечката законска рамка која ја уредува оваа област.

Националната платформа за намалување ризици од катастрофи се извршува во рамките на постојаната законска мегуресорска соработка на субјектите во системот за управување со кризи⁹.

Исто така потребно е да се напомене на улогата на локалната самоуправа, граѓаночалниците и месните и руралните заедници во единиците на локалната самоуправа, нивните надлежности утврдени со законот за локална самоуправа, а кои се однесуваат на намалувањето на ризиците од катастрофи, на нивната територија.

Со ова се заокружуваат улогата и надлежностите во системот за управување со кризи во државата како на најниското - локално, односно регионално така и на национално-државно ниво.

Обезбедувањето на континуирана и мегусебна комуникација, координација и соработка, навременото прибирање на податоци и информации, нивна анализа и доставување и информирање за ризиците и опасностите кои може да ја загрозат безбедноста се должност на сите учесници во трите нивоа во системот за управување со кризи. Овие задачи се утврдени покрај, во Законот за управување со кризи и Уредбата за видот на податоци и информации и начинот и постапката за нивното доставување до Центарот, исто така и во Законот за заштита и спасување.

2. Совет на Националната платформа за НРК

Советот на Националната платформа за НРК во Република Македонија, претставува советодавно тело, во рамките на кое се обезбедува размена на мислења, знаења и искуства во областа на НРК.

⁸ Закон за заштита и спасување ("Сл. весник на РМ" бр. 36/04, 86/08 и 114/09)

⁹ . Системот за управување со кризи го остваруваат органите на државната управа и органите на државната власт (Собрание, Претседател и Влада), Вооружените сили на Република Македонија, Силите за заштита и спасување и органите на општините и градот Скопје. Јавните претпријатија, јавните установи и служби и трговските друштва можат да учествуваат во превенција, рано предупредување и во справувањето со кризи во согласност со ЗУК. Граѓаните, здруженијата на граѓани и Црвениот крст на Република Македонија, невладините и хуманитарните организации, средствата за јавно информирање и другите правни лица може да учествуваат во превенцијата, раното предупредување и справувањето со кризи, доброволно и договорно, врз основа на Законот и ратификуваните меѓународни договори што ја уредуваат оваа материја.

Во работата на советот на НП учествуваат претставници од органите на државната управа и органите на државната власт, научната и академската заедница, бизнис заедницата со трговските друштва, јавните претпријатија, установи и служби, здруженија на граѓани, невладини и хуманитарни организации, јавните медиуми, верските заедници, и други.

Советот на НП работи на редовни годишни конференции. Во зависност од потребата се организираат и вонредни конференции, а во рамките на советот се организираат и форуми, семинари, работилници, трибини и слично заради размена на искуства, знаења и достигнувања во делот на намалувањето на ризици од катастрофи.

Во рамките на работата на советот на НП се обезбедува:

- учество на сите претставници во НП за НРК;
- размена на мислења, знаења и искуства од областа на управување со ризици и несреќи од катастрофи;
- разгледување на развојните стратегии, планови и програми од интерес за намалување на ризици и несреќи и од катастрофи;
- зајакнување на механизмите за соработка, координација и консултации не само помеѓу учесници од државата туку размена на мислења и искуства и од НП на други држави.

На самите конференции на Советот на НП ќе се има предвид да се повикуваат учесници-експерти од сите надлежни институции како во земјата а по можност и од сродни институции, НП од други држави. Обезбеденото мислење, по тематските работни групи од страна на сите учесници на активностите, а особено од страна на надлежните по таа тематска работна група и проблематика треба да дадат придонес во развој на научната мисла, изградба на посилен мултисекторски механизам на соработка на сите институции.

Тематските работни групи се од особена важност и треба да претставуваат експертска поддршка на советот на НП во разните тематски области.

Конференциите, трибините, семинарите и сите други видови на активности имаат за цел да дадат придонес и обезбедување на мислења и насоки за развој на концептот за намалување на ризици од катастрофи во Република Македонија.

IV. ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА НП ЗА НРК

1. Процес на известувањето за постигнатиот напредок

Имплементирањето на Рамката за акција од Хјого се следи редовно во рамките на процесот за мониторинг и преглед на прогресот на три територијални нивоа (национално, регионално и глобално), како и по тематски области. Цел на процесот е:

- да ги идентификува постојните проблеми и празнини и нив да ги стави повисоко на политичката агенда,
- да ги унапредува решенијата преку нови или зајакнати политики, програми, планови, капацитети и ресурси,
- развој на систематски и прегледни системи за управување со податоци и со информации (data and information management systems) во однос на намалувањето на катастрофите,
- воспоставување општи стандарди за имплементирање на намалувањето на ризиците од катастрофи на сите нивоа.

За постигнување на горенаведеното Секретаријатот на ISDR создаде Интернет- алатка (HFA Monitor), преку која државите редовно се самооценуваат.

Уште пред воведувањето на HFA Monitor, Република Македонија го достави својот прв Национален извештај и информација за намалување на катастрофите во 2005 година. Во 2009 година Република Македонија преку Центарот за управување со кризи како институција за

контакт (focal point) и носител на Национална платформа за намалување на ризици од катастрофи го поднесе и вториот HFA Monitor извештај, а во март 2011 третиот.